Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.19.2025
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie senatorskie Pani Senatorki Ewy Kaliszuk nr 32-767, złożone 9 kwietnia 2025 r. podczas 32 posiedzenia Senatu RP, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Na wstępie należy wyjaśnić, że pomoc osobom małoletnim wymagającym wsparcia ze względu na stan zdrowia, również psychicznego, realizowana jest poprzez świadczenia udzielane w ramach systemu ochrony zdrowia. Wsparcie w tym zakresie w ramach systemu pomocy społecznej świadczone jest jedynie uzupełniająco do świadczeń z obszaru ochrony zdrowia.

Warto podkreślić, że w przypadku kiedy rodzice nie mogą sprawować opieki nad dzieckiem, podstawową formą wsparcia, bez względu na stopień niepełnosprawności dziecka, powinno być umieszczenie go w pieczy zastępczej.

Umieszczenie dziecka w domu pomocy społecznej (DPS) jest środkiem wykorzystywanym jedynie w ostateczności. Przyjęcie do domu pomocy społecznej osoby małoletniej każdorazowo wymaga decyzji sądu opiekuńczego (nawet w przypadku kiedy umieszczenie osoby małoletniej następuje za pisemną zgodą jej przedstawiciela ustawowego, może to nastąpić tylko po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego). Osoby nieletnie kierowane są do domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie (bądź domów łączonych na zasadach wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej).

Do domów pomocy społecznej kierowane są osoby, które ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają całodobowej opieki. Dotyczy to również kierowanych do DPS małoletnich. Są to zasadniczo osoby z niepełnosprawnościami wymagające wzmożonej opieki i wsparcia. Wyjaśnić przy tym należy, że choć domy pomocy społecznej są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, które zapewniają usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne, to nie świadczą usług medycznych, a jedynie umożliwiają i organizują pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych przysługujących pensjonariuszom na podstawie odrębnych przepisów (art. 58 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024, poz. 1283, z późn. zm.)).

W świetle obowiązujących przepisów, prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przysługuje osobom przebywającym w domach pomocy społecznej, objętym powszechnym ubezpieczeniem zdrowotnym na takich samych zasadach jak pozostałym świadczeniobiorcom, którzy potrzebują pomocy medycznej w warunkach domowych. Mieszkańcom domów pomocy społecznej przysługuje, na ogólnych zasadach, prawo do opieki lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, a także pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, realizującej m.in. pielęgniarską opiekę środowiskową, oraz innych kontraktowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia świadczeń

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

opieki zdrowotnej. Zadaniem domu pomocy społecznej jest jedynie umożliwienie i pomoc w korzystaniu z tych świadczeń.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa warunkiem efektywnej realizacji usług opiekuńczych i wspomagających w domach pomocy społecznej jest zapewnianie pensjonariuszom kontaktu z psychologiem, a w przypadku domów dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie również z psychiatrą lub lekarzem w trakcie specjalizacji w dziedzinie psychiatrii.

Odnośnie systemu pieczy zastępczej wyjaśniam, że sytuacja wychowanków pieczy zastępczej, udzielanego im wsparcia psychologicznego, a także pomocy psychiatrycznej pozostaje w szczególnym zainteresowaniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Zdrowie psychiczne dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej wymaga specjalnej ochrony i wzmocnionego wsparcia. Małoletni pozbawieni opieki rodziców biologicznych często już od najmłodszych lat zmagają się z różnego rodzaju problemami wymagającymi profesjonalnej pomocy. Nie ulega wątpliwości, że taka pomoc powinna być im w należytym stopniu zapewniana również w ramach pobytu w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W listopadzie 2024 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zwrócił się do Ministra Zdrowia z prośbą o przekazanie informacji dotyczących obecnie funkcjonującego systemu ochrony zdrowia psychicznego małoletnich, z uwzględnieniem rozwiązań dedykowanych dzieciom umieszczanym w pieczy zastępczej. Z otrzymanych informacji wynika, że zapewnienie dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do opieki psychiatrycznej jest dla Ministra Zdrowia zdaniem o charakterze priorytetowym. Opieka ta powinna być kompleksowa i dostosowana do potrzeb każdej z grup pacjentów – w tym dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W celu poprawy dostępu do właściwej opieki psychiatrycznej Kierownictwo Ministerstwa Zdrowia wdraża kompleksową reformę systemu ochrony zdrowia psychicznego.

Wsparcie psychologiczne dzieci, zwłaszcza umieszczonych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej powinno pozostawać nieodzownym elementem sprawowania nad nimi opieki i wychowania, również z uwzględnieniem specyfiki udzielania profesjonalnej pomocy psychologicznej.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ma świadomość niewystarczającej liczby psychologów w placówkach pieczy zastępczej, co skutkuje zmniejszeniem możliwości ich indywidualnej współpracy z małoletnimi. Zatrudnienie psychologa w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej regulowane jest przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2025 r. poz. 49) i leży w gestii powiatów, których zadaniem własnym jest piecza zastępcza, w tym prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych (w przypadku regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych jest to zadanie samorządu województwa).

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w grudniu 2024 r. wystąpiło do wszystkich Urzędów Wojewódzkich z prośbą o zwrócenie podczas podejmowanych działań kontrolnych szczególnej uwagi na zapewnianie oraz formę realizacji pomocy i wsparcia psychologicznego małoletnim umieszczonym w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. W toku prowadzonych przez służby wojewody kontroli i działań propagujących dobre praktyki należy zwrócić uwagę na organizację pracy psychologów i terapeutów zatrudnianych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Istotne przy podejmowaniu działań zmierzających do polepszenia sytuacji dzieci wymagających szczególnej opieki w pieczy zastępczej jest znaczące wzmocnienie specjalistycznej medycznej opieki ambulatoryjnej, również w zakresie ochrony zdrowia psychicznego. Łatwiejszy dostęp do lekarzy specjalistów umożliwi zapewnienie dzieciom wysokiej jakości opieki bez konieczności umieszczania ich w placówkach instytucjonalnych. Zdaniem Kierownictwa resortu rodziny ułatwiony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, terapii i rehabilitacji zwiększyłby również gotowość do tworzenia specjalistycznych rodzin zastępczych dla dzieci ze specjalnymi potrzebami. Przepisy ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 917) wymagają poszerzenia o regulacje dotyczące: odpowiednich terapii dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej; łatwiejszego dostępu do specjalistów z zakresu zaburzeń zdrowia psychicznego; wsparcia dla opiekunów dzieci z zaburzeniami psychicznymi umieszczonych w pieczy zastępczej; postępowania z dziećmi, w przypadku których nie istnieją przesłanki do ich dalszego przebywania na oddziałach szpitalnych, przy jednoczesnym braku przygotowanych dla nich miejsc w pieczy zastępczej bądź opiekunów gotowych do opieki nad nimi. Stwierdzenia te za podstawę biorą zgłoszenia organów i instytucji realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej, szczególnie dotyczące znalezienia odpowiednich miejsc w pieczy zastępczej dla dzieci z chorobami psychicznymi, wymagającymi wsparcia psychologicznego, psychiatrycznego i psychoterapeutycznego.

W opinii Ministra rodziny ważne jest również dalsze propagowanie informacji na temat reformy systemu zdrowia psychicznego w Polsce, co może przyczynić się do większej otwartości rodzin zastępczych na przyjmowanie pod opiekę dzieci i młodzieży wymagających pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i psychiatrycznej. Szersza działalność informacyjna może też doprowadzić do poprawy sytuacji rodzin zastępczych oraz placówek, które mają już pod swoją opieką dzieci i młodzież wymagającą pomocy i leczenia w tym zakresie.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej analizuje kwestię dotyczącą dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i wymagających profesjonalnego wsparcia psychologicznego, psychiatrycznego i terapeutycznego, celem rozważenia możliwości wprowadzenia korzystnych zmian w tym zakresie. Resort rodziny wyraża również wolę dalszej współpracy międzyresortowej w przedmiocie ochrony zdrowia psychicznego, szczególnie w kontekście wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Małgorzata Baranowska
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/